

Lausunto

15.10.2023

Asia: VN/18780/2023

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmasta. (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi).

Lausunnonantajan lausunto

Onko valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmisteluun ja vuorovaikutuksen järjestämiseen näkemyksiä?

Fintraffic osallistui aktiivisesti ensimmäisen Liikenne 12-suunnitelman laadintaan ja on vahvasti sitoutunut tukemaan suunnitelman päivittämistä ja toimeenpanoa. Pidämme tärkeänä, että suunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet pohjautuvat tietoon.

Digitalisaatioon ja dataan liittyvät kehityspolut tulevat muuttamaan tulevana vuosina vahvasti liikennejärjestelmää, minkä vuoksi asia tulee pitää tiiviisti mukana suunnitelman valmistelussa.

Kohdistuuko voimassa olevan valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelman visioon tai tavoitteisiin muutostarpeita? Mikäli kyllä, millaisia muutostarpeita ja miksi? (Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelman sivut 10-11).

Liikenne12:ssa kuvattu visio ja tavoitteet ovat edelleen pitkälti relevantteja. Päivityksen yhteydessä on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin näkökohtiin:

Eri liikennemuotojen kytkeytyminen toisiinsa tehokkaiksi ja sujuviksi matka- ja kuljetusketjuiksi asettaa vaatimuksia ja muutospaineita liikennejärjestelmälle tulevaisuudessa. Tämä näkyy kehitystarpeina sekä fyysisessä että digitaalisessa infrastruktuurissa. Asia vaikuttaa myös globaaliin ja eurooppalaiseen sääntely-ympäristöön. Yhteiseurooppalaisten toimintamallien ja standardien (esim. SES lentoliikenteessä tai ERMTS raideliikenteessä) edistäminen ja noudattaminen on Suomelle pienenä maana tärkeää. Kansallisena tavoitteena kannattaakin olla multimodaalisuuden ja ylikansallisten ratkaisujen kehittämisen vauhdittaminen kansainvälisillä areenoilla, jotta edellytykset tehokkaan, sujuvan ja turvallisen liikennejärjestelmän rakentamiselle Suomessa syntyvät.

Liikenteen ja logistiikan tulee kytkeytyä mm. digitalisaation hyödyntämisessä tiiviisti muiden toimialojen kehitykseen. On tärkeää, että eri toimialat (mm. kaupan ala, sote-sektori) ylittäviä

käytäntöjä (esim. eurooppalainen identiteetti ja faktalompakko) edistetään aktiivisesti. Liikenteen ja logistiikan tulee olla etunojassa ottamassa käyttöön yhteentoimivia ja yhteisiin toimintatapoihin liittyviä käytäntöjä, jotta alan prosessien ja palveluiden kehitys vauhdittuu nykyisestä.

Onko suunnitelman vaikutusarviointiin ja SOVA-lain (8.4.2005/200 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista) mukaisen ympäristöarvioinnin valmisteluun näkemyksiä?

Fintraffic pitää loogisena vaikutusten luokittelua saavutettavuuteen ja palvelutasoon, taloudelliseen kestävyYTEEN, ekologiseen kestävyYTEEN, sosiaaliseen kestävyYTEEN ja liikennejärjestelmän turvallisuuteen.

Jotta yhteiskunnassa liikenteeseen ja logistiikkaan käytetyt varat nähdään ennen kaikkea investointeina eikä kuluina, vaikutusten arvioinnissa tulisi etsiä entistä parempia keinoja kuvata liikenteen tuottama lisäarvo Suomen taloudelle, työllisyydelle ja yritysten kilpailukyvyille.

Vaikutusarvioinnissa tulee tunnistaa yhdeksi osatekijäksi myös kotitalouksien liikkumisen ja yritysten kuljettamisen kustannukset. Kotitalouksilla menee käytettävissä olevista rahoista liikenteeseen runsaat 10 prosenttia. Kotien liikennekustannuksiin voidaan vaikuttaa mm. tuomalla kestävien kulkumuotojen käyttö entistä helpommaksi mm. digitaalisten ratkaisujen avulla. Yritysten kuljetuskustannukset liikevaihdosta ovat Suomessa tiettyihin verrokkimaihin verrattuna suuremmat, minkä vuoksi tästä Suomelle syntyvää kilpailuhaittaa tulisi kyetä pienentämään mm. tehostamalla logistiikan solmukohtia digitalisaation avulla.

Digitalisaation edistämisen hyödyt näkyvät liikennejärjestelmässä ”monen mutkan” kautta ja viipeellä. Tästä syystä vaikutusten arvioinnissa olisi hyvä luoda valtakunnallinen malli liikenteen digitalisaatioasteen kypsyystason ja siitä syntyvien hyötyjen arviointiin. Fintrafficin selvityksen mukaan liikenteen datatalouden arvo on tällä hetkellä noin 400 miljoonaa euroa.

Saariaho Mikko
Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy